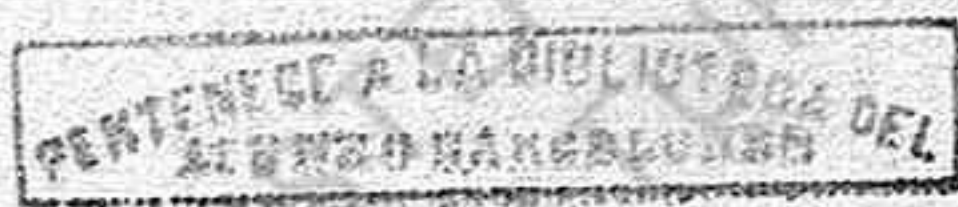

CATALUNYA

Revista quinzenal

XV JANER DE MCMV

SUMARI:

Converses de N'Olaguer Recó. —
Mistral, *per* Lamartine. Tra-
ducció Joan Roselló. — Sonets
per Joan Alcover. — El Mestre,
Nou, *per* J. Pous y Pagés. — Un
horitzó, *per* Joseph Pijoan. —
Furs de Valencia del Rey Don
Marti, *Cód. Trelladat* *per* Mos-
sen Jaume Bofarull. — Corran-
des populars mallorquines, *re-*
cullides *per* Mn. Antoni M. Al-
cover.

Actualitats.

Gravat. — Il·lustració del Sonet d'en
Joan Alcover «Ave Maria», *per*
en Joan Llimona.

UNIVERSITAT DE BARCELONA

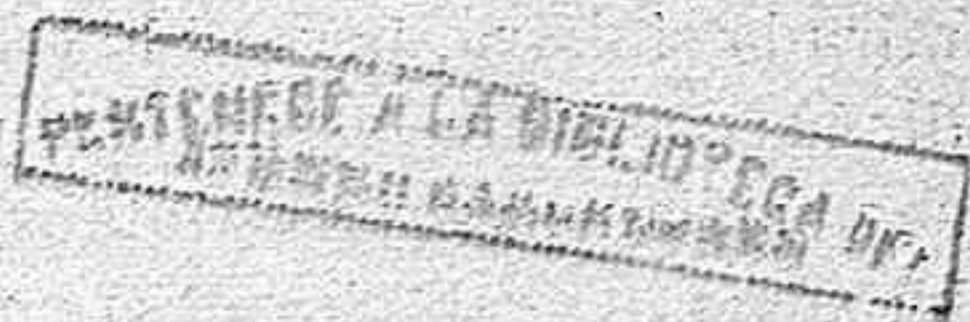
DEPARTAMENT D'ARTS I D'ARQUITECTURA

ANON 21.01.04

MINISTERIO
DE CULTURA

Universitat, 7

Converses de N'Olaguer Recó

Endinzeuvos per un d'aquells carrerons estrets y foscos qui donan al carrer de l'Argenteria. Pujeu per una de les primeres escaletes (haureu d'encendre mistos). Al segon pis, suposant qu'enlayreu fins al vostre cap el misto encès, podreu llegir en una placa: *Olaguer Recó y Guardiola, Argenter.*

En efecte, allà viu N'Olaguer Recó. Aqueix bon argenter es un home senzill y suau, baixet y rioler. Sos ulls d'un blau clar y nédeu han conservat tota l'agilitat de l'infantesa. La seua barbeta blanca es pulcra y lluhenta. Ses mans de tan fines y cuidades son dignes de tocar no més joyes. El rosa de ses galtes te un no se qué d'amistós y cordial. El seu agradable enrahonar ha conservat la pau de l' Barcelona del sigle divuyt, d'aquella ciutat ahont no mes hi havia canonges, marxants y apotecaris.

N'Olaguer Recó es falaguer ab tothom, y la seua falagueria no es pas amohinosa ni botiguera. Mes que d'un esforç provè d'una visió lluminosa y amable de la vida. Sense cap pretensió de dogmatisme, ab elegancia y subtilitat d'orfebre, fa sentir als demés quan enrahona lo efímer, lo petit, lo inútil de moltes ideas y molts aconteixements. N'Olaguer Recó admet pochs principis, y demunt d'ells edifica ab rectitut; y es portentós veure quin home terrible es un home llógich. Devegades diu coses tan extraor-

dinaries que semblan falses. Ha sabut donar a la veritat la elasticitat del sofisma. Jo estich convensut de que l'anarquia consisteix en tenir els cabells esbullats y la mirada sinistra, perquè lo que es N'Olaguer Recó podria dir les coses mes espantoses y anárquiques y en sos llavis semblarian somriures infantívols. Vull dir ab axó que hi ha una tan gran placidesa en l'ànima de N'Olaguer Recó, qu'ell es capás de destriar una feréstega nuvolada en estretes, llargues y esquisides boirines roses.

Un home axis es una trovalla en un país en que els homens práctichs estan capficats, y es somiadors están descontents. Perxó jo soch molt amich de N'Olaguer Recó y el vaig a veure sovint. Les seues opinions me semblan precioses y rares, y axó m'ha resolt a publicarne algunes.

* * *

—M'agradaria coneixe el seu parer sobre la *Unió Catalanista*.

—Amich Carner, la *Unió Catalanista* havia sigut una cosa respectable perquè era una cosa inmóvil. Era una esfinx monumental y dominadora. El no moures m'apar cosa gayrebé divina. No mes la Religió verdadera s'ha mantingut excelsament parada, y lo qu'en ella ha semblat mohiment no ha sigut mes que lentíssim desenrotllament dels principis fonamentals. Podèm dir que la Religió s'ha extés però no s'ha mogut. Doncs l'*Unió Catalanista* tenia la missió de dogmatisar primerament, y després de reposar en la dogmatisació. Se complí la primera part ab les Bases de Manresa. Avuy els jovenets son escéptics y s'riuen de tota base; molt mes se riuràn d'un aplech numerat de bases. Però es induptable qu'aquella fou una gran tasca. Comensa per ser ben triat el lloch ahont se delliberaren y votaren; Manresa té, com les ciutats alemanyes, una Catedral y un riu. Entre els discursos no n'hi ha cap tarat d'escepticisme; tots foren pronunciats

ab l'ingenuïtat qu'acompanya sempre a la convicció. Se parlà dels Jochs Florals, del Consulat de Mar, de la Finlàndia y el Luxemburg, del Rey Jaume, del flamenquisme, del *self-government*, de les Babilonies modernes, etz. Alló era admirable y conmovedor. Aquella gent feya una obra magna en col·laboració; tothom hi duya tot lo que sabia; tothom escurava y abocava. Les Bases de Manresa son fetes ab les tres virtuts teologals: fe, esperansa y caritat o amor. Cada un d'aquells homes tenia la *seua feyna*: en Permanyer el seu despatx, en Puig y Cadafalch les seues cases, en Plantada y Fonolleda els seus camps de Mollet, però al trovarse allà dalt, a Manresa, se transfiguraban, en Permanyer defensava un gran plet, en Puig y Cadafalch feya una gran casa, en Plantada y Fonolleda conreuava un gran camp; els ulls s'humitejavan, les paraules eran trémols; d'aquelles tremolors augustes n'exia poch a poch la fixitat futura.

—Però vostè creu que la tasca de l'*Unió Catalanista* acabarà ab les Bases de Manresa? No li sembla qu'el programa s'havia de precisar y aclarar?

—Amich Carner, les Bases de Manresa, eran importants no com a solucions complertes, ni perfectes, ni segures, sinó simplement com a pessa de bazar pera evitar amohinos y trencacolls a la gent que lluytava pel Catalanisme; no pera que tots ells haguessin de sentir lo mateix, sinó pera que tots poguessin dir la mateixa cosa, are per are.—Per lo tant, me sembla que el *programa* catalanista devia romandre quasi telegràfic, perquè aquestes ampliacions de que vosté parla havian de dur grandíssims perills. En fí, ja ho veu vosté lo que n'ha exit de les Assamblees! Un enfebliment progressiu del vigor, la fé de Manresa.—De certa manera, encare s'haurían pogut celebrar les Assamblees sense por; reduhintles a una serie de solemnitats, com per exemple misses per un Rey o catalá il·lustre, vetllades literari-musicals, visites a les notabili-

tats arqueològiques de la població, ascensió á les montanyes per part dels excursionistes....

—Donchs vosté deu creure que l'*Unió* errá al presentar a n'En Joan Permanyer com a diputat per Vilafranca.

—Quin dubte té? Ja comprén com me semblava a mi veure la personalitat de l'*Unió*.—L'*Unió* era una entitat històrica, simbòlica, venerable y ornamental. Era com una gran estàtua de fas hierática, brassos enlayrats per una aspiració inmensa y vaga, y peus invisibles darrera del mantell abundosíssim; els peus no se sabia, ni s'havia de saber ahont paravan. Per axó crech jo qu'empényer l'*Unió* a córrer, a brassejar, a pernejar, a debatres, es volguer el seu desprestigi y la seua decadencia.—Conto que l'ensaig de Vilafranca se feu ab tota la bona fé, y se li han de concedir tota mena d'escuses; però els qu'are se proposin «bellugar» l'*Unió* no tenen perdó de Deu.

—Digui qu'al anarsen la Junta Permanent en bloch pera fundar el núcleu de *La Veu de Catalunya*, feu bona obra a l'*Unió Catalanista*; els partidaris del mohiment se n'anavan.

—Perfectament. Fíxishi bé; d'ensá que hi ha Catalanisme, están passant coses providencials, y nosaltres no les sabém aprofitar. Deu fa les coses tant ben fetes que de moment no les entenèm.—Exint de l'*Unió* tots els elements joves, actius, vibrants, se constituía d'una banda l'host furiosa y aixordadora qu'havía d'anar al triomf, y d'altre banda l'*Unió* romanía plena d'un sagrat silenci, favorable als himnes, als auguris y als gestes gayrebé sacerdotals.—De moment, semblá qu'axís passaria, y no dubti, benvolgut amich, qu'hauría sigut una sort. Però a l'*Unió* hi havían quedat alguns elements actius, que si bé de moment s'acontentaren ab fer *meetings* y anar per fora, moguts a la fi d'emulació predicaren un mohiment tan exorbitant qu'els elements vells y típics de l'*Unió Catalanista*, En Joan Permanyer, N'Angel Guimerá y En

Pere Aldavert per força havían d'alarmarse y declarar heterodoxes als jovencels esvalotats. ¡Y eran tan hermoses les figures d'aquells tres homens teórichs, isolats y venerables! A mi me recordavan el diví paratge en que Homer ens descriu (*Iliada*, cant tercer) els vells troyans Príam, Panthous, Thymetes, Lampus, Clytie, Hicataon, Ucalegon y Antenor, asseguts prop de les portes Sceès. «Afeixugats per la vellesa, romanían lluny dels combats, però conversavan ab seny, semblants a les cigales qui en els boscós, sostingudes en els cims dels arbres, no deixan de fer oir llurs febles y dolces veus; axís dalt d'aquella torre eran els vells troyáns »

—Vosté degué sentir que se separessin de l'*Unió* els tres amichs.

—Amich Carner, a mi no m' sab greu rés de lo que passa, perquè sé qu'el Catalanisme es un continuu prodigi; y per lo tant DEU S'EN CUYDA. Però no haig d'amagarli que segons el meu criteri, moralment, En Permanyer, En Guimerá y N'Aldavert s'han enduta l'*Unió Catalanista* ab ells, y lo qu'avuy s'en diu *Unió* apar sols una curiosa perllongació del periódich radical *Joventut*. No obstant, haig de confessar qu'en aqueix darrer temps l'*Unió Catalanista* ha donat una nota que m' sembla força encertada, y *dintre* de les atribucions y honors que jo l'hi senyallava a la meytat d'aquexa conversa. Me referesch a la presa de possessió del *Pi de les tres Branques*. Tantdebó qu'aqueix Arbre fos el símbol definitiu de l'*Unió*! Perquè els arbres duren y no s' mouen. Mes, per alcansar axó, avans que tot l'*Unió* hauría d'esser cristiana. Aixís com els cristians tenim el trevall y els heretjes la inquietut pot dirse qu'els cristians tenim el repós y els heretjes el cansament. L'*Unió*, heretje, se cansará y no s' reposará, y la quietut li vindrá dels obstacles vulgars, y no de la excelsitut interior; y la seua fí no será seure, sinó jeure.

JOSEPH CARNER

Mistral

Per A. de Lamartine

I

Vull donarvos la bona nova! Es nat un gran poeta épic. La naturalesa occidental ja no'n fa, però el terror del migdia encara en produeix; únicament el sol té semblant virtut.

Un verdader poeta homeric en aquet temps; un poeta nat, com els homes de Deucalió, d'un mac de la Crau; un poeta primitiu en nostre edat decadent, un poeta grec prop d'Avinyó; un poeta qui crea una llengua d'un idioma, com el Petrarca va crear l'italià; un poeta qui d'un patuès vulgar en fa un llenguatge clàssic per les imatges y l'harmonia fins encantar la imaginació y el sentit; un poeta qui toca amb la trompa del seu poble sinfonies de Mozart y de Beethoven; un poeta de vinticin anys qui, en el primer ensaig, deixa escapar de la seva vena rica y feconda, a raigs purs y melòdics una epopeia del agre de la terra, aont les escenes descriptives de l'Odissea y les cándidament apassionades del Dafnis y Cloe, mesclades amb la santedat y les tristeses del cristianisme, son cantades amb la gracia de Longus y amb la magestuosa simplicitat del cego de Chio,... ¿no es aixó un miracle? Doncs aquest miracle está en les meves mans, més ben dit, en la meva memoria, y prest eixirà de la boca de tota la Provença. Dos dies fa que vaig rebre el llibre y mastegant les fulles, l'estic tancant y obrint impacient, així com la mà de la mare manyucla els rossos cabells de

l'infant, sense assaciar-se de passar els dits per entre els risos, palpant el sedós vell y mirantlo lluir an els raigs del sol.

Vet-aquí com he sabut, per casualitat, la bona nova.

II

Adolf Dumas, no el Dumas enciclopèdic quí amb cada petjada fa tremolar la terra sota els seus peus, ni tampoc en Dumas son fill, callat y meditatiu, que se reculleix tan com son pare se belluga, y no mes surt del aparent repós després del·trecens seixanta cinc dies de l' any per presentar una obra mestra de novetat, imaginació y bon gust; sinó el Dumas poeta, el Dumas profeta, el Dumas de la Durença, aquellqui llança de tart en tart crits d'águila per demunt les roques de la Provença com Isaies en llançava á les ones de Jordá, sobre les roques del Carmel; l'Adolf Dumas que jó respect per sa constant inspiració y qu'estim per sa gran sinceritat, un día de la passada primavera va venir a tocar a la porta de ma cel·la, a un recó de París.

La seva testa hebrea resplandía més de lo acostumat amb aquell foc d'entussiasme quí s'evapora continuament de la sagrada llar del seu front. —¿Qué teniu? vaig dirli — Que tenc? va respondre; tenc un secret, un secret que aviat será un prodigi. Un jove del meu país, qui beu com jó mateix les aigues del Durença y del Rose, se troba aquí, a ca-meva, en aquest moment. Durant els vuit dies que s'es albergat baix la meua humil teulada, m'ha embriagat de poesia de ma terra, fins el punt de que trabuc caminant com un bevedor, y he sentit la necessitat de alleugerar el meu cor fentvos, ne confidencia. Aquest jove ha de partir demá a la nit cap els seus olivars, a Maiana, poblet dels voltants d' Avinyó. Abans de partir desitja véurevos perque el Saona s'ajunta amb el Rose, y, bevent amb la conca de sa má l' aigua de nostres rius, ha assaborit algunes de les gotes qu'haveu deixades caure de la vostre copa, dins el Saona.

—Bé, vaig dirli, acompanyaulo demá á la tarde, tendré el gust de despedirlo pel país del Petrarca, del amor y de la gloria, ja

que la poesia, l'amor y la gloria han vengut a esser per mi, una puada de cendra entre els meus dits, humida d'aigua amargant.

—Gracies, digué; donatme la mà tremolosa, qu'estreny y cruix els dits del amics, com l'urpa de l'àguila torç y destroça les barres de la gabia.

III

L'endemà a la posta del sol vaig veure entrar N'Adolf Dumas acompanyat d'un jove agradós y modest, vestit amb sobria elegancia, com l'amat de Laura quant respellava la negra vesta y pentinava els llisos cabells pels carrers d'Avinyó. Era en Federic Mistral, el jove poeta pagesívol destinat a ser un día, com Burns el llaurador escocés, l'Homer de la Provença.

La seva fesomia, senzilla, modesta y dolça, no tenia res del posat orgullós del rostre ni d'aqueixa evaporació dels ulls que sovint caracteriza els homes vanitosos, mes que genials, que anomenen poetes populars. Com lo que Deu ha dat se posseix ingenuament y sens pretensió, aquell jove duia amb tant desembaràs el talent com la roba; res l'oprimia perque no s'inflava, ni pretenia alçar-se més amunt de sí-mateix. L'oportunitat, l'instint de justesa en totes les condicions de la vida, quí dona an els pastors com an els reis la mateixa dignitat y la mateixa gracia de actituds y d'accent, regia tota la seva persona. Tenia la decencia, propietat y bon paréixer de la veritat; agradava, interessava y conmovia; y dins aquella bellesa varonil se descubria el fill d'una de les hermoses arlesianes, estatués vivents de la Grecia, quí's troben en el nostre migdia.

Mistral se va asseure sense fer compliments a la meua taula de caoba de París, seguint l'usança de l'hospitalitat antiga, com jó m'hauria assegut a la taula de noguer de la seva mare dins son mas de Maiana. El dinar fou sobri, la conversa franca, la vetlada curta y expansiva, a la frescor del vespre y entre'l refilar de les mérlares dins el meu jardí, no gaire més gran que'l mocador de Mireia. El simpàtic jove recitá versos en son idioma provençal,

dolç y nerviós, qui tan aviat recorda l'accent llatí, com la gracia ática o l'aspror del toscá. Com fins a l'edat de dotze anys jo havia parlat els patuesos llatins per les montanyes de la meva terra, aquell bell idioma era per mi intel·ligible. Eren versos lírics, que'm varen plaure, però sens entussiasmarme; no s'hi trobava el geni del poeta. El marc era massa estret per aquella ánima. Com Jasmin, aqueix altre cantor sense llengua, ell necessitava la seva epopeia pera desplegar-se.

Llavors s'en tornava an el seu poble pera recullirhi al costat de la seva mare y dels seus remats les derrerres inspiracions.

Ne prometé enviarme un dels primers exemplars del seu poema... y partí.

IV

Quan fou sortit, vaig demanar algunes notícies de la seva vida a N'Adolf Dumas, el quí millor que ningú podia donarme, per ser fill D'Eraygue, un poble a dues passas de Maiana, la patria D'En Frederic Mistral.

En Dumas es un desertor de la llengua dels seus pares qu'ha preferit l'idioma refet y afeminat del Sena a la llengua lliure y salvatge del Rose, lo qual li dona amargs remordiments, fins a ferlo plorar, quant sent l'éco provençal per dins els olivars del seu poble.

—En Mistral, me digué, va neixer a Maiana, un poblet á tres llegües d'Avinyó, entre el llit del Durença, aqueix torrent de la Provença, y la cadena de montanyes anomenades les Alpines. La vía romana quí conduia a Arles corria pe'l peu de les Alpines y atravessava Maiana. Aquella vall, d'un aspecte entre grec y romá, forma una especie de circ, com el d'Arles, servintli d'escalonada les montanyes y costers de les Alpines en degradació. Allá el cel blau del migdia s'hi veu asprament retallat per les roques; y l'espai pren aqueixes tristeses espléndides, característiques de la Sabina y dels Abruzzos.

Aquell horitzó retrempa l'home dins la llum y dins els som-

nis de despert. L'inspiració hi vola, com les àguiles, per demunt els roquissars, dins la blavor del cel.

La casa pairal del jovençà, casa de pagés ric, voltada d'estables, vinyes, figuerals, olivars, horts y camps de blat, està a la vora del poble; y desde las finestres dels baixos se descubreixen les grises montanyes Alpines per hont pasturen les cabres y les ovelles.

Son pare qui, com tots els pagesos rics, somiava pel seu fill una posició més distingida que la vida del camp, va ferlo estudiar d'advocat a Aix y Avinyó. Més aquella ambició falsa, encara que paternal, venturosament no va arribar á terme; el jove estudiava grec, llatí y lleys prosaiques y embolicades, per obediencia, però la vesta de vellut de pagés provençal y els calçots de cuir adobat li semblaven trajo mes noble que la lluenta toga de seda dels mercaders de paraules; y sobre tot el recort punyent de la seva estimada mare, qui plorava anyorantlo, l'estirava sempre seguit cap els seus olivars de Maiana. Així fou que, mort son pare, no va trigar gaire en tornarsen a ca-seva per ajudar á sa mare y el seu germà a tenir esment de les estables, a fer l'oli y a conrear el camp.

Aviat ell oblidá les llengües sabies e importunes de que li havien carregada la memoria y els embulls de miceria amb que li havien sofisticat l'enteniment. Com el tronc d'una olivera jove qu'els xicots, passant, han tenyit de calç y d'aumangre, Mistral se desprengué de l'embadurnada escorxa, recobrá la color natural, y esclatá per la soca y per les branques amb tota la sava propia; amb tota llibertat, dins son terror, al ull del sol, en plena natura. Ell se sentia poeta, sens analisar lo qu'era poesia; tenia un llenguatge harmoniós a la boca, sens aclarir si era un patués. Aquell era l'idioma de sa mare, la llengua més deliciosa per ell, porque hi era estat beneit, breçolat, acariciat y nodrit de sa mare mateixa.

No li mancava temps y llaguda de poeta, per les llargues vetlades d'hivern, a l'estable, prop dels bous fermats a la menjadora, o bé a l'ombra dels rebolls d'alzina guardant amb la vista el bes-

tiar qui pasturava. Ademés l'encoratjaven a cantar alguna cosa amb aquella adorada llengua de Provença uns quants amics, més lletruts, qui l'havien tractat durant sos estudis a Aix o Avinyó y qui pressentint sa gloria, anaven a véurel de vegades á casa de sa mare en temps de veremar o de fer oli. Un d'ells era En Roumanille d'Avinyó, poeta provençal molt esquisit en el seu idioma, y un altre N'Adolf Dumas, nat a les ruines d'una Cartoixa sobre les roques del Durença, aont havia respirat l'ascetisme d'anacoreta cristiá del temps de Sant Jeroni.

Me contava N'Adolf Dumas que la mare d'En Mistral los servia á la taula a ell y a son fill, dreta sempre, com acostumen les madones riques de Provença devant de llurs esposos y fills. «Encara me par veure, afegia ell, aquelles mans seves, blanques y llargues, sortint de les mànegues de roba fina arromangades fins al colze, quant nos presentava els menjars qu'ella mateixa havia preparats o nos camviava el cadaf de vi totduna qu'era buit».

—«Veníu a seure, madona» vaig dirli, avergonyit de que'm servís la bella viuda arlesiana semblant a una reina de la Biblia o de la Odissea.—«¡Oh! no senyor, respongué empegaintse, no s'acostuma a Maiana; prou sabem que som les dones dels nostres marits y les mares dels nostres fills, pero també som les servidores de la casa. No'n fasseeu cas!»—Y se retirá a un recó de la aparedora, sobre la que hi brillaven com l'acer brunyit els grans plats d'estany, fregats cada setmana per les seves criades, per menjar-se modestament un tros de pa y un bocí d'anyell. Encara la viuda era jove, però ja brillava algun cabell blanc sobre el seu cap, com a fils de plata de la Verge qu'hagués aplegats pel jardí devall sa cófia. Va semblarme que desitjava trobar prest pel seu fill una Rebeca á la vora del pou.»

Vet-aquí l'història del rústic poeta de Maiana, qu'era necessari contar per comprendre el seu poema.—Son poema es ell mateix y el seu país, la Provença erma y rocosa, el Rose esgrogait, el Durença blau, la baixa planura pedregosa y fancosa, qui sobrepuja d'uns quants pams d'argila y amb qualque arbre rónec les set desembocadures llimoses per ont el Rose, germá del Danubi,

serpentetja, térbol y callat, cap a la mar, com un cocodril amb les escates cubertes del fang de la marjal; alló es el sol amb lluentors d'estany, calcinant les herbes de la Camarga; son els nombrosos remats de cabres salvatges y de bous magres qui, curiosos, treuen el cap per entre els canyars del riu, interrompent el desolat silenci de l'estiuada amb els brúfols y el bramular de calor. La Provença ha passat a l'ànima del seu poeta; Mireia es la transfiguració de la natura y del cor humà en poesia dins aqueixa part de la Provença, compresa entre els Alps, Avinyó, Arles, Jalon y el mar de Marsella.

Aquell salobrar s'es immortalisat, passanthi un Homer pagesívol. Un pais s'es convertit en un llibre.

V

La setmana passada vaig rebre pel correu un llibre titolat Mireïo, qu'es el nom provençal de Mireia. Era la recordança que'l poeta descobert p'En Dumas m'havía promés l'estiu passat. Vaig obrir distretament el volum y vaig veure qu'era de versos. Aleshores jo tenia l'esperit mal dispost per la poesia; justament llavors, febrós y trist, lluitava per evitar una ruina domèstica, que, si desgraciadament se consuma, n'aplegará molts d'altres diferents de mi. Mon dever de conciencia es lluitar a mort contra les iniquitats, les humiliacions, les injurys y calumnies amb que la França me deshonna, a canvi tal volta d'alguns errors, però també del sacrifici de la meva ànima, de la meva salut y de tota ma fortuna, que dessinteressadament li he consagrada en sos dies de crisis. Cada vespre me colgava desitjant que aquell día deshonorós fos el darrer de ma vida y cada matí despertava dientme: Valor, cor meu, beu la teva amargura, lluita encara, que si desfalleis un instant o te ausentes de la patria abandonant an els acreedors les terres que ningú gosa comprar, la teva cobardía perdrá els que tu deus salvar; tu ets llur penyora; no t'en vagis, no fugis, sies el Régulus de la llur salvació. La França qui t'escarneix y t'injuria avui te compendrà demà. ¡Tals son el meus dies!

VI

Així doncs, vaig llençar el llibre sobre la xemeneia, pensant que tal volta en altra ocasió estaria de més humor per versos. Arribada a la nit l'hora del somni, o mes ben dit, la del insomni, maquinalment m'en vaig portar el llibre devall el bras a mon dormitori, aont, deixantlo caure sobre el llit, vaig encendre el llum. Com per adormirme necessit cansarme la vista llegint bona estona, obert el llibre, vaig posarme a llegir-lo; y ¡no vaig aclucar els ulls en tota la nit! Vaig devorar els dotze cants d'una tirada, com un home qui perdent l'halé, sent que'ls seus peus el se'n duen involuntariament d'una pedra miliaria a una altra y per més que voldria descansar no's pot asseure. Podria repetir els célebres versos del Dant en l'episodi de Francesca de Rímini y dir: «Aquí tancarem el llibre y no passarem més envant.» Pero la veritat es que vaig llegir fins a l'aubada, tornantla a llegir el sentdemá y els dies següents.

VII

No analisaré el *Mireia* per no robar an els futurs lectors del poeta provençal l'interés que desperta tot argument. El desenllás es trist com el de dos lliris tombats dins el mateix llim després d'haver passades les rotjes aigües del Rose sortit de mare pels jardins de la Crau.

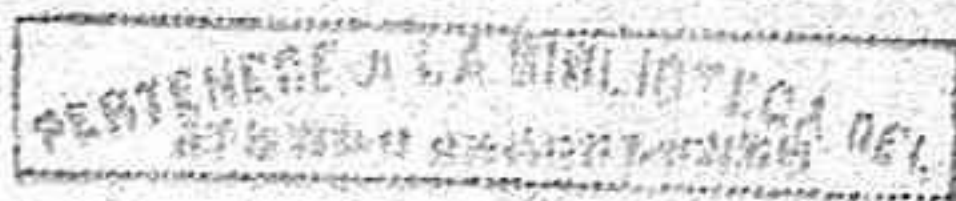
El poeta no sembla tenir aquella habilitat de trama per la composició, que tampoc va tenir Virgili en la Eneida, y que mai va mancar al Tasso y l'Ariosto; pero, si la composició podia esser mes rica en combinacions dramátiques, la poesia no pot esser més nova, ni més patética, ni més colorida, ni més interessant en sos incidents y detalls.

Alló está escrit en el cor ab llágrimes, dins l'orella amb música y en els ulls amb imatges. A cada estrofa l'halé s'atura en el pit y

l'esperit descansa dins un sentiment d'admiració. L'éco d'aquelles estrofes es un aplaudiment continuat de l'ànima y la imaginació, que no mancava desde la primera fins a la última; talment com caminant per dins la cova sonora de Vallclusa, cada passa es repetida per un ressó, cada gota d'aigua que hi cau es una melodia.

Des que blanquetjan els cabells demunt els llibres, prou n'he llegits de poetes de totes les llengues y totes les centuries. Molts de genis literaris, morts o vivents, han evocat devant mos ulls les visions de llur imaginació durant nits de pensatiu insomni sobre llurs obres.

Llegintlos he sentit goigs impossibles de contar, solitaries festes de la imaginació. Entre aquests grans esperits, morts ó vivents n'hi ha de geni tan alt com la volta del cel, de tan fondos com l'abim del cor humá y de ton estensos com el pensament de l'home; però he de confessar que, feta excepció d'Homer, no n'he trobat cap qu'haja tengut per mi un encant tan inesperat, tan sincer, tan ingenuu, tan de l'agre de la terra, com el poeta pasegívol de Maiana. Y aixó que no som fanàtic de la anomenada democràcia en l'art; sols crec en la natura quan es conrada per la imaginació. Mai he tengut un fals entusiasme per aqueixes vulgaritats versificades amb les que certs menestrals, qui son eterns dins la literatura, sense geni y sense art, intenten massa sovint ferse admirar del sigle. Esceptuat Jasmin, un gran épic, però qu'ha begut massa l'aigua del Garona en lloc de la del Melès; esceptuat Reboul de Nime, qui nasqué clàssic y qui sembla batetjat en les aigues del Jordá, riu del profetes, en lloc del Rose, el riu dels trovadors, jo no he vist en general més qu'aborts en aqueixa poesia dels obrers. ¿Qu'han de cantar aquells qui sols veuen la natura desde l'hostalet o la taverna? En poden sortir Bérangers; pero Homers y Teocrits, ja mai! Tals genis sols esclatan dins el camp o la mar, el ple del sol o de l'aire. Venus era filla de les ones; y la gran poesia es de la mateixa raça de la perfecta bellesa; ix del mar.

Ara doncs: perquè cap de les obres acabades dels nostres poetes europeus actuals (inclosos, entenga's bé, els meus pobres ensaigs) tenen per mi tant d'encant com l'obra espontània del jove poeta de la Provença?—¿Per qué nosaltres (y amb aqueixa paraula van compresos els grans poetes metafísics francesos, inglesos y alemanys del sigle: Biron, Goethe, Klopstock, Schiller y parions), per qué les obres obres d'aqueixos escriptors casi perfets tenen la saba menys pura, l'estil menys natural, les imatges menys primitives, les colors menys primaverenques, les clarors menys serenes, y l'impressió que causa la lectura de llurs obres meditates es més prevista, menys fresca, menys original, menys personal que les impressions que brollen de les planes incultes d'aqueix poetes dels poblets de la Provença?—¡Ah! es que nosaltres som art y ells natura; nosaltres som metafísics y ells sensitius; la nostre poesia es únicament subjectiva y la d'ells exhala al exterior; es que nos contemplam a nosaltres mateixos y ells contemplan a Deu en la seva obra; es que pensam y escrivim entre parets, y ells enmig del camp; es que nosaltres procedim de la llum artificial y ells procedeixen del sol. Sí: el sol te una gran virtut! Sobre cada página d'aquest llibre lluminós hi ha una gota de rosada de l'aurora qui apunta, un halé del embat de la matinada, una juvenesa de l'any qui respira, un raig qui brolla, qu'escalfa, qu'alegra fins en les tristeses de certs passatges. Els poetes del sol no plo- ran com nosaltres; les llágrimes d'ells brillen com a plujes penetrades de llum, plenes d'esperança, porque están plenes de religió. Mirau, sinó, Reboul en son *Infant mort en el braçol*; Jasmin en *El fill del picapedrer mort a l'obra* o en *La cega*. Mirau Mistral en la mort dels dos enamorats!

—«Y mentres en aquells paratges aont vivia Mireia, ells presos d'angunia y remordiment ferirán contra la terra, ella y jo, embolcallats de blau del cel sobre les tremoloses aigües; sí, tu y jo,

hermosa meva, en delirant abraçada nos unirem en un bes infinit...»

«Y allá-baix, dins la vella església, se sentia el cant de la mort,» etc.

IX

Vet-aquí la literatura popular descoberta; gracies y gloria s'en doni a la Provença! Aquets son els llibres qu'en les vetlades, despres de la suor del dia, deurien lletgir-se en els pobles, al compàs de la remor del torn qui fila la seda en el mig dia o del cardador de ferro qui pentina el cányem y la llana en el nort, perque son els qui beneiexen y edificuen l'humil teulada aont s'aixopluguen. Vet-aquí les epopeies qui formen, modelen y puleixen les imaginacions incultes y grosseres del poble, y fan passar, amb les encantadores contarelles, del avi a l'infant, de la mare a la filla y del estimat a l'estimada, les belleses d'ànima y de pensament y la santedat dels amors qui converteixen en santuari la llar del pobre. ¡Ah! quina diferencia del poble nodrit per tan bella y santa poesia, an el suburba de les ciutats, qui, assegut enmig del fum del tabac y el baf del alcohol, de colzes sobre la taula vinosa de la taverna, canta amb veu escanyada un adagi couent d'En Béranger, digne de millor sort, una cobla de Musset, de dolç sentit, digne de més bona obra, o una cínica rialla de Heine, el Diógenes de la lira, fisconador y corruptor de lo que hi ha en la terra més digne de respecte, el treball y la miseria!

Si jo fos rich o ministre d'instrucció pública o solament persona d'influencia en alguna de les associacions qui prenen caritativament la missió d'espargir lo que's diuen bons llibres per les cases dels pobres, faria imprimir sis milions d'exemplars del poema épica Mireia y en repartiría d'almoïna per totes les llars aont hi hagués una mare, un fill, un vell o un nin capàs de confegir aquest catecisme del sentiment, de la poesia y de la virtut que'l poble de Maïana acaba de dar a la Provença, a la França y aviat a tota l'Europa. Els hebreus rebien el maná del cel; ara nos vé de la terra; el poble s'ha de salvar a sí mateix.

X

Y tu poeta de Maiana, desconegut fa pocs dies dels altres y tal volta de tu mateix, torna humil y oblidat a la casa de ta mare; y, com, feies llavors, juny an el carro els quatre bous blancs o les sis mules lluentes, cava ab la teva aixada les roques de les oliveres, recull per les teves delicades cuques de seda, quant se despertin, braçades de fulles de tes moreres; renta els anyells a la primavera en el Durença o en el Sorga; llança la ploma y no tornes agafarla fins a l'hivern en els moments de vaga, el temps que la Mireia que Deu t'haja destinada estenga les blanques tovalles y talli les llesques de pá ros sobre la taula aont vares beure el vi casolá amb N'Adolf Dumas, el teu vehí y precursor. No's fan dues obres immortals en la vida y tu ja n'has feta una; per lo mateix, dona gracies a Deu, y no vullas permanéixer en mig de nosaltres, perque faltaries a la condició més apreciable de la teva vida, la felicitat en la senzillesa. *Viure amb poc!*—¿Y es poc lo necessari, la pau, la poesia y el amor?—Si, el teu poema épica es una obra mestra, y fins diré qu'es d'orient y no del occident; que durant la nit una illa grega, lleugera Delos, s'es deslligada de l'estol jónic, y, sens remor, es venguda a unir-se al continent embalsamat de la Provença, aportant amb ella un dels divins cantors de la familia dels Melesigenis. Ben arribat sies entre els cantors de nostra terra. Encara que pertanys a un altre cel y a una altre llengua, has duita la teva llengua y el teu cel; no te deman d'ont vens, ni qui ets: *Tu Marcellus eris!*

Un estiu vaig anar a Hyères, aqueixa llengua de terra de la teva Provença que'ls raig del sol y les ones del mar besen, com un dels camps avençats de Chio o de Rodes. Allá me va admirar que'ls fassers y les etzebares s'enganyen de cel y de terra, creientse al florir, en l'oasis natiu. Al capvespre, el meu amic Messonnier, poeta, escriptor y filosof, qui vivia retirat a l'ombra dels parrals y de les figueres de la caseta de Massillon, un dels profetes d'En

Lluís XIV, me volgué mostrar la ciutat. A la caiguda del sol me va fer entrar dins un jardí orientat a la part del migdia y refrescat per l'embat del mar; les etzebares y les palmeres hi creixien y fruitaven a l'aire lliure per lo que'm creia transportat a un oasis de la Libia.

L'etzebara no floreix fins a vint y cinc anys, y llavors, després s' haver exhalat amb aquell esforç suprem la seva ànima embalsamada, se mor. Dins aquell jardí n'hi havia una qui estava a punt de florir. Per una casualitat, aquesta rarsa vegetal, pareixia esperar-nos pera complir-se. En el moment en que'l sol tocà la mar, de l'espiga d' aquell arbre qui té per saba encens, va sortir de sobte de sos botons inflats de vida, com una espasa que una ma robusta treu de la vaina per fer-la lluir a la claror del sol, y la flor d'un quart de sigle esclatà amb un brugit d'expansió semblant al tró de una bomba quant surt del morter. Els aucells acotxats sota les branques dels arbres del entorn s'alçaren espantats y el perfum, aqueixa ànima de les flors, embalsamà bona estona tot el golf.

¡Oh poeta de Maiana, tu ets l'etzebara de la Provença!; t'has alçat tres colzes en un sol día y has florit a vint y cinc anys; la teva ànima poética perfuma Avinyó, Arles, Marsella, Tolon y aviat embalsamarà tota la França; però, més venturós que l'arbre d' Hyères, el perfum del teu llibre no s'esvehirà en mil anys.

TRAD. JOAN ROSSELLÓ
de Son Forteza d'Alaró.

Desolació

*Fo só l'esqueix d'un arbre, esponerós ahí,
qu' als segadors feya ombra a l'hora de la sesta;
mes branques, una á una, va rompre la tempesta,
y 'l llamp fins á la terra ma soca mitxpartí.*

*Brots de migrades fulles coronan el bossí
obert y sens entranyes que de la soca resta.
Cremar he vist ma llenya; com fumerol de festa,
al cel he vist anarse'n la millô part de mi.*

*Y l'amargor de viure xucla ma rel esclava,
y sent brostar les fulles y sent pujar la sava,
y m'aida á esperar l'hora de caure, un sol conhort.*

*Cada ferida mostra la perdua d'una branca;
sens jo, res parlaria de la meitat que 'm manca;
jo visch sols pera planye lo que de mí s'es mort.*

Notes de “Deyá”

I

*Baixa la pendent
d'estret horitzó,
mitja carreró
y mitja torrent.*

*Cada casa sent
p'el seu pontarró
passar la ramô
de l'aigua corrent.*

*El saltant aixorda,
la figuera borda
li dona ombradís.*

*Crivell de la serra,
dins un solch de terra
tanca un paradís.*

II

*Les parres ombrejan
llenyers y padrissos,
dones que feynejan,
nins ballugadissos.*

*Les figues verdejan
damunt e's canyisos;
els galls se passejan
enamoradissos.*

*El fullam tremola;
la vella s'acosta
al foch de la llar.*

*La vida s'escola;
el sol va à la posta
y el torrent al mar.*

III

*Roja clavellina
surt de la foscò
de l'alt finestró
qu'el parral domina.*

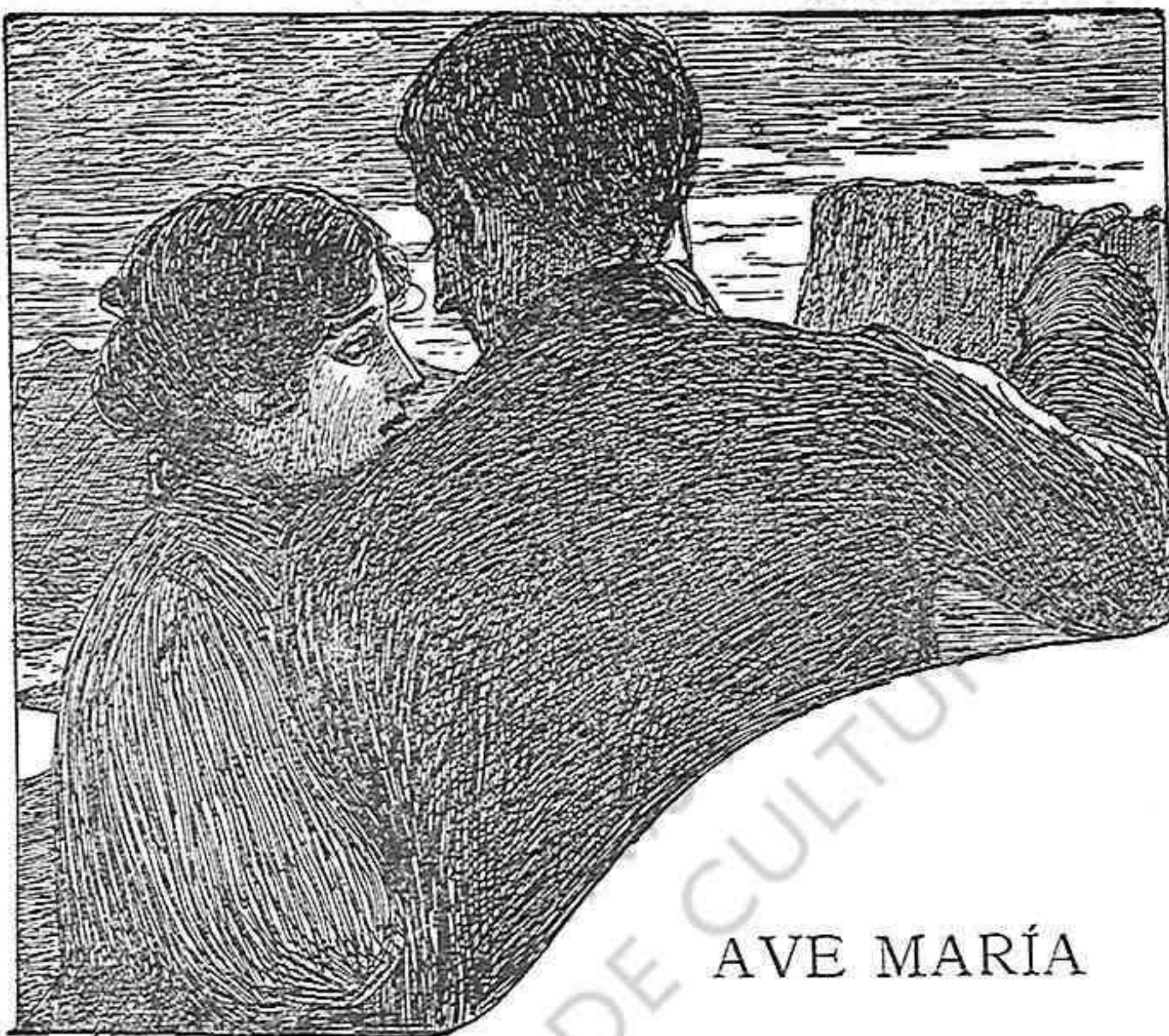
*Passa la vehina
son escarpidò
per la lluentò
del cap de la nina.*

*Blanca de bromera,
cau la torrentera
ab sa veu de tró.*

*Escayna la lloca;
un home badoca,
y l'home soch io.*

MINISTERIO
DE CULTURA

AVE MARÍA

Il·lustració de Joan Llimona.

Ave Maria

*Miravam el crepuscle d'encesa vermelló;
mes un secret desfici tos ulls enterbolta,
cercant en el silenci que terra y mar omplia
un só per exalars'hi la fonda vibració.*

*Y rodolant, llavors, del bosch á l'horizó,
baixá de l'ermitatge el toh d'Ave Maria;
sa veu trobá natura, y el cor sa melodia,
expandiment de l'hora prenyada d'emoció.*

*Jamay d'un vas mes tendre la plenitut de vida,
el plor de l'inefable defalliment vessá;
jamay fores tan bella, oh dona benehida.*

*Jamay en el mon nostre ni el mon d'allá d'allá,
mon llabi, qu'aixugava ta galta esblanquehida,
un glop de més divina dolsura fruitá.*

JOAN ALCOVER.

EL MESTRE NOU

Drama en tres actes

PERSONATGES

MERCÉ	20 anys.	MIQUELÓ	36 anys.
ANTONIA	25 »	REV.	30 »
SIBINA	49 »	ISACH	29 »
LLUCIA.	18 »	BRANQUES.	42 »
LLUIS	28 »	MARTÍ	38 »
JAUME	54 »	LARI	26 »
MUSTELA	38 »	SISÓ.	22 »
MOSSEN BENET	68 »	L'ARCALDE	45 »
GUILLA.	60 »		

Homes, dones y criatures que no parlen.

L'acció en un poble de la montanya empordanesa.

Època contemporània.

Dreta y esquerra, les del actor.

Ningú podrà representar, traduir ni reimprimir aquesta obra sense permís de l'autor.

Queda fet el dipòsit que marca la llei.

Acte primer

L'era de cân MIQUELÓ. A mà dreta'l mas, ab escala exterior de pedra y una petita eixida al cap d'amunt que forma porxo a la part de baix. Sota'l porxo una porta; una altra al cim de l'escala, que es la d'entrar a la casa. Més cap al fons, l'edifici del pallar ab una porta a peu pla y una finestra a primer pis ab curria y llevant pera pujar la palla. A l'esquerra'ls corrals y el pou, ab unes palleres cap al fons. A l'una y l'altra banda, setis de llosa arrambats per les parets. Al fons, camps de rostoll, y en últim terme les montanyes escalonantse de serra en serra, difumades en una gradació de tintes moradenques.

ESCENA I

En MARTÍ, l'ISACH, en LARI y en BRANQUES; després
la SIBINA, y després la LLUCIA

En MARTÍ, enfilat dalt d'una cadira, venta'l blat que l'ISACH li posa en el draga, llengues; en LARI y en BRANQUES omplen sachs del blat net. Després d'una pausa la SIBINA baixa de la casa ab el berenar y el deixa al costat del pou.

SIBINA

Apa, minyons, si voleu berenar.

(Posa la plata d'enciam, el pa y el porró en un pedris.

BRANQUES (deixant la feina)

Plega, noy, que toquen a ranxo.

LARI (an en BRANQUES)

Acaba d'omplir aquest sach!

BRANQUES

Ca, barret! Val més omplir la panxa.

(Agafa un porró buit y el dona a la SIBINA.)

Teniu, mestressa: poseu oli a la llantia, que estem a les fosques.

SIBINA (agafantlo)

Ja us en he dut un de ple. Y ab aquest van dotze.

LARI

No'n feu cas: el porró s'ho beu.

(S'asseu a terra, vora de la plata.)

MARTI (asseientse al seu costat)

Deu esser fet d'un vidre de mala mena.

(L'ISACH s'asseu a terra sense badar boca.)

SIBINA (anantsen cap a l'escala)

El vostre canyó sí que es de mala mena.

(Puja l'escala.)

(Els quatre treballadors berenen fent rodona vora'l pou. La LLUCIA surt del porxo ab un cistell sota'l braç.)

LLUCIA (a la SIBINA)

Mare: me'n vaig a l'hort.

SIBINA

Vés. Y de passada pregunta al molí si tenen la farina llesta.

LLUCIA

Bé està.

(Desapareix pel fons esquerra. La SIBINA se fica a la

ESCENA II

Els mateixos menos la LLUCIA y la SIBINA; després
en MUSTELA

ISACH (signant el porró)

Acosteume la barrina.

MARTI (agafantlo primer)

Espérat, que vuy ferli un petó.

(Beu.)

ISACH

Mira que sembla un càstich! Sempre m'ha de trencar les oracions.

(En MUSTELA surt pel fons esquerra y s'acosta an el rotlló sense que'ls quatre treballadors se n'adonguin.)

MARTI (a l'Isach, donantli'l porró després d'haver begut)

Té: no rondinis! Abèurat.

(L'Isach se posa a beure; en MUSTELA li agafa'l porró de part darrera ab un gran crit.)

MUSTELA

Què fas, borrango!

ISACH (deixant el porró ab esglay)

Què hi ha?

MUSTELA

No veus, home, que podies perdre l'halè!

(Se posa a beure. Els demés riuen.)

ISACH (enfadat)

Quines sortides més negades!... Té: miratels com riuen, els bejanets!

LARI

No t'hi alteris, home. Algú té de pagar la festa.

MUSTELA (deixant el porró)

Ah, ah! Bon profit me faci.

ISACH (entre dents)

Com els perdigons a les gotlles.

BRANQUES (an en MUSTELA)

Y, doncs, com te va de l'amor?

MUSTELA

A qui ho dius això?

BRANQUES

Vaja, home! No facis el desentès.

LARI

Se deu pensar que dormim.

MARTÍ

Y que no té mal gust: li agraden guapes y riques.

MUSTELA

Però, qué diastre us emboliqueu?

ISACH

Ja t'ho diré: corre la brama que fas l'aleta a la Mercè de càn Mascort.

MUSTELA

Trapaceries de quatre xafarderes de rall.

BRANQUES

Sí, sí: tu vés cantant! D'ençà que la noya ha vingut de Girona, tot el sant dia ets ficat en aquella casa.

ISACH

Be, veuràs: com que aquest fa de secretari...

BRANQUES

Y que es de l'Ajuntament en Mascort?

ISACH

No, però'n porta tota la facecia.

LARI

Això sí que es veritat. Ell y aquest són els amos de les cireres.

MUSTELA

Y què vols dir ab això?

LARI

Res, home, res!

MUSTELA

Me pensaval...

ESCENA III

Els mateixos y en GUILLA

GUILLA (sortint pel fons esquerra)

Bon profit, minyons.

BRANQUES

En voleu?

GUILLA

Tantes mercès.

MARTÍ

Y, doncs, què porteu de nou, avi?

GUILLA

Molta calor y pocs quartos.

(S'asseu en un pedris vora dels que berenen.)

MUSTELA

Vós rail...

GUILLA

Que no sabs què li feien an en tu rail?

MUSTELA

Prou: li torraven faves a l'esquena.

GUILLA

Y vosaltres me lleveu la pell com a Sant Bartomeu.

MUSTELA

Qui us la lleva?

GUILLA

Tu y els de la teva llopada.

(An els demás.)

Que no ho sabeu? M'han apujat de quatre duros els consums!

BRANQUES

Tiva!

GUILLA (an en MUSTELA)

Però ja teniu sort de la sort! Si tothom fos com jo, més de quatre serieu a Ceuta a purgar lo que heu robat.

MUSTELA (cremat, en to d'amenaça)

Guilla, molt de compte ab la llengua!

GUILLA

Poca por me fas: tinc el pit ben nèt.

MUSTELA

Jo també, ho sentiu?

GUILLA

Tu?

(S'aixeca.)

Que't penses que no les sé les trafiques que feu a l'Ajuntament? De quin sant són teus els prats de la Canela? Y la devesa de Puigpelat qui li ha donada an en Mascort? Y el bosch y tot lo demás

del comú que heu anat rampinyant, ont es que ho heu comprat, digues?

MUSTELA (després d'un petit silenci)

Val més que us deixi estar.

(Dirigintse cap al fons esquerra.)

Sou vell y toqueu campanes.

GUILLA

M'estimo més ser vell que no pas lo que ets tu.

MUSTELA (aturantse)

Y què soch, jo, què soch?

GUILLA

Pòsat la mà al pit y ho sabrás.

MUSTELA (despreciativament, girantli l'esquena)

Déu vos fassa bo!

(S'en va pel fons esquerra.)

GUILLA (cridant en direcció d'ont l'altre ha marxat)

Y ens deslliuri de gent com tu, sangonera.

ESCENA IV

Els mateixos, menos en MUSTELA

BRANQUES (per en MUSTELA)

Arri, escanya-pobres!

LARI

Així se trenqués la nou del coll!

GUILLA

Vet-aquí per lo que sou bons vosaltres! Per cridar de part darrera, com els gosos petaners.

ISACH

Què voleu que fem, doncs?

GUILLA (tornant a seure)

Girarvos a cops de pal contra aquesta colla de brètols que se us mengen vius.

BRANQUES

Oh! Ja ho dieu vós! Y qui'ns donaria feina?

LARI

Un necessita de tothom.

GUILLA

Ah beneits! Però que no ho veyeu que us donen una glà per fervos rajar un roure? Sach de fajol! Mireu com s'engreixen a les nostres costelles! Qui era en Mustela abans de que'l fessin secretari?

MARTI

Un mort de gana.

ISACH

L'ase'm fum si tenia terra per fer una pipa.

GUILLA

Y avuy, robant lo del comú, es amo d'una vianda com la de cap menestral del poble, mai toca una eina y no li manquen quatre duros a la butxaca.

BRANQUES

Ja ho sabeu que fa'ls mirallets a la noia d'en Jaume?

GUILLA

A la Mercè? Poch mal li farà. Vols que en Mascort li dongui, coneixentlo tant viu?

LARI

Que es alguna tara l'esser espavilat?

GUILLA

Per en Jaume sí, borrango! No tinguis por que casi la noya si no troba un mussol per gendre.

ISACH

Ay mare! Y per què?

GUILLA

No veyeu que ell no es res a casa seva? L'heretat era de la mare de la Mercè: avuy la noya n'es pubilla; y segons ab qui's casés, en Jaume no podria remenar com fins ara les cireres.

BRANQUES

Ja ho entench.

GUILLA

No us recordeu d'aquell senyoret que ara fa tres anys buscava orga a la Mercè? Doncs aixís que'l seu pare n'hagué esment, va ferla tornar ab les monges de Girona, sense esperar que passés la festa grossa, per por del que us he dit.

LARI

Quin jueu!

MARTI

Y rata!... May dirieu de què fa coure sopes? De such de trumfes bullides ab pela y tot. Y ell també'n menja.

ISACH

Tant rich que es!

GUILLA

Ja ho crech! No més de suro fa cada any una borratxada d'unces que esparvera.

MARTI

Però, veyeu? Ab tot y la seva ganyoteria, per moure fressa res li dol: sempre pledeja.

GUILLA

Perquè es un llop-cerver que tot lo dels altres li fa set. Ara'm busca bronquina a mi per sóbres les aigües de Puig-pelat. Bé ho sab tothom que del temps vell se n'ajuden els de casa!

LARI

Tota la vida que ho hem vist.

GUILLA

Doncs ara diu que ha trobat uns papers que porten que són seves. Però de mi no sen riurà! Ja pot tirar al dret.

ISACH

Y ja ho sabeu que tornèm a tenir mestre al poble?

GUILLA

Bé he sentit que ho deyen. Que l'heu vist?

LARI

Y tant! Si'l tenen allotjat aquí.

(Signant la casa.)

MARTI

No fa gaire que ha sortit ab mossèn Benet.

BRANQUES

Vet-aquí un misteri que no l'entench. Ve un mestre nou: s'està tres o quatre dies al poble, y ja no se'n torna a parlar més fins que n'arriba un altre.

GUILLA

Prou que t'ho explicaré. Aquesta colla d'esgarrapa-cristos fan que s'en vagi, perquè aixís l'home s'acontenta ab la meitat del sou y l'altra meitat ells se la parteixen.

BRANQUES

Quina barra! Vès si no valdria més que fessin ensenyar de lletra a la mainada.

MARTÍ

Sí: ja estaries tip que'l teu noy passés les beceroles!

GUILLA

Lo que haurieu de fer, rebaixarho de les contribucions. Això sí que'ns convindria!

ESCENA V

Els mateixos y'l REY, que ve del fons esquerra, ab una guilla morta, a l'espatlla, penjada d'un bastó; després la SIBINA

REY

Salut y peles.

BRANQUES

Hola Rey. Quantes desgracies has fet, avuy?

REY

He pelat a una parenta de l'avi. Mirèusela.

(Se descarrega la guilla al mitg de l'escena.

(Tots s'aixequen y s'hi acosten.

MARTÍ

Recristo, quina guilla!

GUILLA

Sí que es guapa.

LARI

Vet-aquí un bon jornal. Quatre pessetes del Ajuntament; lo que arrepleguis pels masos y lo que't donguin de la pell, qualsevol treballi per altri.

SACH

Y que't penses que tothom es bo per aquest ofici? Que tirin dret com el Rey, no'n corren gaires.

BRANQUES (an el Rey)

Crida a la Sibina.

REY (cridant)

Sibina!

SIBINA (sortint a la axida)

Què hi ha?

REY

Ja podeu amanir la cistella dels ous. Mireu quina pesa!

SIBINA

Ay, la lladre, qu'es grossa!

(Baixant.)

Y aont l'has morta?

REY

Aquí a la vora; al Clot de les Bruixes. Y que era valenta! Ab dugues perdigonades al cos, encara m'ha mitg malmès els gossos.

SIBINA

Mireu la mala oruga! No t'en menjaràs més de viram. L'altra setmana se me'n va endur tres gallines y un ànech.

GUILLA

Ja cal, doncs, que vagi bé la paga.

J. POUS y PAGÉS

(Seguirá)

Un horitzó

*Les valls son clares, aclarides
per les finors de boyra d'aquells rius;
els rius passen tocant les terres mes alsades;
de l'altre part els tapan els arbres gegantins.*

*Y per entre les corrents que fan les aygues
esteses en planures ondejants,
sota els bosquets de pins les ombres hi negrejan.
Els homes us desitjan, oh terres entre rius!*

JOSEPH PIJOAN.

Furs de Valencia

Del Rey Don Marti

Trasllat directe d'un Códex del XV^{en} segle existent á la Biblioteca Provincial de Tarragona.

Reproduir les obres dels bons temps de la nostra literatura patria! quina idea més afalagadora! Volguerles divulgar fins posarles á mans del poble qui, jove y entenmentat, fretura sadollàs d'eix pá de casa, flor y sava de l'avior! quina obra més ferma y de consistencia més robusta! Ah, no es pas estrany que'ls lletrats y'ls llechs piquin de mans, car el seny porta'l guiatje!

En bonhora'ls més lleminers de la catalana parla van tirant cap aquest cantó, ahont les joyes preuades de nostra ubérrima literatura hi són esteses y s'hi culliràn a grapats, que a fe ja es hora.

Dreturers els amichs de la seriosa revista CATALUNYA, deixant camins torts y senderons que fan marrada, arriban a temps y a punt, y, trucades arreu les portes, y les paneres de pá fins ja a cremull, aqui va que tots s'afanyan de ferm y ab quatre grapades, tu que'n tens y jo nue'n vull, us ho prenen de les mans, y vinga totom que q'hi daré.

Y'l pá-bell s'assaboreja, y la seua fragancia s'escampa, y'l paladar s'hi fa que's un gust, y de pares a fills y a néts va pastantne, ab vigor y robustesa novella, la fesomia y caracter de rassa.

Era una necessitat, y com l'almoyna es sempre accepta a Deu y són moltes y esteses les mans, deixáu que's repartescan ab profusió com pá beneyt les llèsques flonjes y'ls crustons recúits de la floreixenta literatura catalana, entre tantíssims que'n famejan y s'ho menjan ab los ulls.

Que hi ha ganes de fer tant bones y llargues caritats pregunteho als amichs d'esta Revista y us en contaràn de llargues. Per aixó's fan dignes de tot elogi, y comentant aixís, han de seguir bé y acabar millor.

Tenen la joventut que'ls abrusa, la llum de la Fé y l'amor a la Patria que'ls guía y Deu no'ls deixarà pas en la dolcíssima tasca que'ls acora pera rehabilitar la materna llengua, paladejada y duta a flô d'inmortalitat per en Lull y Ausies March, y pel gran Rey en Jaume y'l Rey Martí, del qual m'han pres de les mans aquets *Furs* els companys de CATALUNYA pera llançals al carrê ab la publicació, que jo los agrahech de valent.

J. B.

Ffurs de València

del Rey don Marti

Tots los actes humanals, aytant com mes sacosten per similitud e semblança a Nostre Senyor Deu, qui es sobiran et incommutable be, son vists pus acabats perfets e menys fallents. E per ço les leys humanals aytant com per aquelles mes son esquiats los mals et refrenada materia de delinquir et son abraçades et comendades virtuts et posada la cosa publica en virtuos regiment et en pacifich et tranquille repos, son pus perfetes acabades hauents principi et influix del sobiran lum del qual tot be ha aproceir et sens lo qual res no pot esser perfet. E si en tots temps es necessari al bon Princep et Rey veure en la bona administracio de son Regne, molt mes com veu en aquell diuisio et turbacio, per lo qual poria, crexent, venir atotal decahiment et perdicio; e donchs volents semblar a Nostre Senyor Deu, qui es larch en guardonar et premiar los bons, E just en punir et castigar los mals, deu per son esforç, ab ses leys et furs scrits a perdurable memoria, foragitar tots mals divisions et turbacions de son Regne et posar los bons en pau et tranquille repos. Per ço nos en Marti per la gracia de Deu Rey Darago, de València, de Mallorques, de Cerdanya, de Corcega et Comte de Barcelona, de Rosello, et de Cerdanya. Cobeiants segons nostra fragilitat humanal semblar a Nostre Senyor Deu, volents per nostra possibilitat squiuar de nostres Reg-

nes et terres mals diuisions et impunitat de delictes, venits en aquest nostre Regne de València, en nouell Rey Princep et Senyor, per prouehir enquant en nos es al bon stament de aquell, prouehim per nos esser celebrada Cort general en lo dit Regne de València, la qual hauem continuada en nostra ciutat de València ab Prelats, Richs homens, Cauallers et Prohomens de les Ciutats et Viles del dit Regne, enfre los quals foren ala dita Cort per lo braç ecclesiastich, &.

On nos ab acord, consell et expres consentiment de tots los dessus dits et de cascun dells per si et per los nostres qui dessus et ab consentiment encara de molts altres a la celebracio de la dita Cort apparellats, e per bo et pacifich stament del dit Regne de València et dels habitants ara o pera auant en aquella, per les rahons dessus dites, fem et ordenam en la present Cort general los ffurs dauall scrits, entitolats et posats sots certes et couinents Rubriques, los quals volem stablim et manam esser obseruats per tots temps en la Ciutat de València et en Ciutats, Viles, Castells, alqueries, lochs et terres nostres et daltres, hedificats ara o per auant en lo Regne de València et en totes et sengles partides de aquell, segons deius en aquelles es contengut. En axi que aqualsquiers coses los furs antichs o les addicions de aquells et nous de València son millorats, corregits o declarats per los presents ffurs nous, les corts et jutges nostres et de nostres successors et dels dits Prelats, Richs homens et altres dessus dits et de tots los en los presents ffurs et generals corts compreses qui ara son o seran, conegan dacianant, enanten, jutgen et determenen segons los presents ffurs nous, en los cases et segons en aquells es contengut. Romanents los dits ffurs antichs addicions de aquells et nous en lur força et valor, saluant en quant en los presents ffurs nous es aquells millorat corregit et declarat.

¶ R.^o del Quart et de les penes de la Cort

Declarans, corregints et millorants los privilegis et ffurs qui puxen hauer loch en proces de condempnacio de pena de quart,

Ordenam quel terme de .X. dies donador al condempnat a pagar o affer ço aque es obligat, no sia arbitrari ne puxa esser porrogat sino altres .X. dies si aquell condempnat offerra et donara fermaça et prometra de pagar dins los altres .X. dies ço en que sera condempnat; dins los quals primers .X. dies lo condempnat sie tengut proposar et prouar ses excepcions si les ha. Declarans que si lactor contra les excepcions del condempnat uolra proposar et prouar replications, que puxa fer dins .X. dies tansolament següents apres que li seran repetides. E en axi de .X. en .X. dies se seguisquen los altres termens aposar et prouar per cascuna part dupplicacions, triplicacions et altres rahons; los quals termens passats, *ipso foro* sien hauts per publicats los testimonis per cascuna part produhits, pus sia request per qualsevol deles parts, deles deposicions dels quals sia dada copia acascuna part. E apres quels testimonis seran publicats et lo notari sera appellat donar copia de aquells acascuna deles parts correguen continuament acascuna part .X. dies aposar et prouar obieccions et corroboracions de testimonis los quals termens passats et publicats los dits testimonis et hauda copia de aquells cascuna haia .V. jorns a allegar son dret si fer ho uoldra, los quals passats sia haut per renunciant et conclus en lo dit plet los quals termens dessus dits passats, lo jutge proceescha a sinya confirmatoria o infirmatoria de la condempnacio de pena de quart. Empero per lo present ffur no entenem en res per iudicar als procehiments los quals segons forma de ffur nou se deuen et poden fer de nua paraula en compres et vendes, loguers o arrendaments, ans volem quel dit ffur sia seruat et romanga en sa plenera força et valor.

II Item ordenam per lo present nouell ffur que passats los deu dies de la condempnacio per lo procehiment en lo precedent ffur contengut, ne per altra raho o manera, lo cors dela execucio fahedora per raho deles condempnacions de pena del quart no sia embargat ne detardat, ans sens altre perjuhi del condempnat sia continuat, enaxi que fet lo reclam puxa et dega esser fet manament executori per aquell matex jutge continuant son proces et daquen puxa esser feta oferta e subastacio de bens del condemp-

nat et tot altre cors dela execucio tro a real venda exclusive. E donada la sinya confirmatoria de la condempnacio et aquella passada en cosa jutgada, encontinent la excucio et venda sia realment feta et acabada per la cort o per lo jutge qui haura feta la condempnacio de pena de quart.

III Ordenam que de sinyes arbitraries, arbitradors o amigables composadors o encara de sinyes de jutges ordinariis o delegats en los quals la part no sera condempnada en les messions, no sia leuat quart algu.

IV Com los justicias de les Ciutats Viles et lochs reysals del Règne de València haien acostumat e puxen fer absolucions et componicions de tots quarts, calonies et penes civils et criminals, exceptat aquels los ques deien imposar per crim del qual se degues seguir mort natural o civil o mutilacio de membre, et en derogacio del poder dels dits justicias sien stades algunes veus fetes letres et provisions de nostra Cort et de nostres antecessors per les quals ara als dits justicias es manat que no poguessen fer les dites absolucions o componicions sino de consell o present certa persona o persones et altres semblants; Per ço per aquest nouell ffur statuhim et ordenam quels dits justicias liurament et sens algun contrast puxen fer les dites absolucions et componicions, no contrastant qualseuol letres o prouisions de nostres antecessors o nostres o de nostre primogenit fetes o fahedores encontrari, les quals los dits justicias no sien o puxen esser astrets seruar aquelles encara que en aquelles hagues segona jussio o imposicio de qualseuol penes.

¶ R.^{ca} De seguretat et de donar fermança

Corregin lo fur antich posat sots la present R.^{ca} lo capitol qui comença *Tot poblador*, Ordenam que si algu qui sera conuengut Ciuilment jurara que no pot trobar o haure fermança de dret es offerra donar couinent capleura de la sua persona no sia detengut pres, ans li sia reebut capleuador sots certa pena a arbitri et

coneguda de cort o daltre jutge, dauant lo qual la questio se menara, et estant aixi capleuat proseguisca et deffene son plet. Empero lo present ffur no entenen en res derogar als ffurs axi antichs com nous et presents per los quals encerts cases lo conuengut stant pres deu menar son plet.

II Statuhim et ordenam quel creedor qui haura feta la execucio no sia tengut de dar fermança alguna de les messions que seran stades taxades legitimament per fer et requerre la dita execucio ne de loysme algu que sia stat pagat dela cosa venuda, ans tals despeses et loisme sien pagats del preu de la cosa venuda sens alguna fermança.

¶ R.^{ca} De Couinences

I Declaran lo ffur antich posat sots la present R.^a qui comença aquell qui sera obligat haura loch en los creedors qui no han obligades les coses del deutor tacitament o expressa, e no en los creedors qui han obligades les coses del deutor tacitament o expressa, axi per general obligacio com per special, volem quel present ffur sestenga als fets presents et sdeuenidors et encara als passats qui no sien per sinya passada encosa jutgada determenats.

¶ R.^a Dels Aduocats

I Stablim que notari que uoldra hauer offici de aduocacio, de aquells empero que daciauant se crearan en les ciutats et Viles reals, sia examinat deligentment en ffurs et privilegis et en practica de dictar ço ques pertany a aduocacio per los dos jurats et per dos examinadors dels aduocats et dos dels examinadors dels notaris et en presencia del justicia civil. E si sera aprouat et reebut al dit offici de aduocacio, sia tengut fer lo sagrament que segons ffurs vells et nous son tenguts fer los aduocats; daltrament no vse de offici de aduocacio sots la pena en ffur contenguda.

(Seguirá)

Corrandes populars mallorquines

*Si la mar tornava tinta
y los peixos paper d'or
escriuria una carteta
a la nina de mon cor.*

*Si acàs me planyeu, garrida
enviaumen un bassó;
les cloveyes, bona amô
encara m'donaràn vida.*

*Si dius que no m'has volguda
jo diré que no dius vè;
venias a cercarmê
y jo no m'era perduda.*

*Cara de rosa encarnada
voleu pendre lo que eus don,
que tench mon cor que se fon
de tenir sa mà allargada.*

*Corre vint anys que som nat
y no eus via presumida
y pens si vos heu nodrida
dins un roser d'amagat.*

*Si us casau esperaré,
amor, que tingueu infants
sols que lo meu cor alcans
branques d'aqueix clavellê.*

*En Toni me mata, en Toni
en Toni me mata a mi;
y jo me muyr per en Toni
y en Toni se mor per mí.*

*Ma mare no u vol no, no,
que festetx pè sa finestra,
emperò p'es finestró
Juan, vina cada vespre.*

*A n'aquesta cantonada
n'hi ha florit un rosê;
de quatre roses qui té
n'hi ha una qui m'agrada.*

*Un clavell a sa finestra
de molta gent es mirat.
Treu es cap, clavell daurat
que per tu se fa la festa.*

*Un fadri enamorat
diu bona nit tres vegades
ja dues vos n'he donades.
--Bona nit--y s'ha acabat.*

*Dins lo teu jardí, garrida
hi sembrí planter d'amô,
y ara t'ets ensenyorida
del planter y la llavó.*

*La vostra cara llambretja
jo no sé que eus hi posau;
feys està en pecat mortal
es fadrí qui vos festetja.*

*Vos teniu les mans tan blanques
com lo puríssim paper,
oh diamant vertader,
oh coral de dos mil branques.*

*Si me dius que som petit
mes ho era quan vatx nexa;
l'amor no m'ha dexas crexe
no mes es temps qu'he dormit.*

*Com es vent s'endú ses payes
que dexas caramull net
com tu t'en vas, remellet,
les ales del cor me taves.*

Trameses per MN. ANTONI M. ALCOVER.

Actualitats

LA MOLT GLORIOSA COMPENSACIÓ.—Grans havian sigut en aquets darrers temps les tortures del Rey Jaume. Car a Valencia li prodigavan llohançes floralesques, aquells hòmens que ja no son vius y «entriquats» com en temps d'Eximenis. Y a Saragossa el Rey Jaume també va rebre flors de paper y va sentir parlar de les seues coses en castellà a regidors republicans, ab les boques brutes de *Cariñena*. — Però Nostre Senyor li ha obtinguda una gloriosa reparació fent qu'en la Celebració de la Conquesta de Mallorca pels catalans, celebrada a Palma, Mossén Alcover vagi predicar en català a la Seu (feya anys y panys que no s'havia fet), a la Seu restaurada per En Gaudi! La Seu, Mossén Alcover y En Gaudi! El Rey Jaume estigué content.

EL TRIST MONÓLECH D'EN SANTIAGO GUBERN.--«El delito mayor del hombre es haber nacido», diu Segimon. El delicté d'en Gubern, fou naixer, axò es, darse a coneixer ab un article que fou publicat a *La Renaixensa*, y plaguè. Ja ha estat ben fresch, pobre Gubern! Aquí no s'pot escriure rès que plagui. (Ni que no plagui). Me li han endossat la direcció de *La Renaixensa* y l'han dextat «soliu», y are ha d'escriure cada dia tot el diari; lo qual es molt pitjor que repartirlo. Ibsen diu que l'home mes fort es l'home sol, y axò pot consolar a n'En Gubern.—Segons me diuen molts amichs En Gubern es simpàtic, intelligent y valent; si m'vol creure a mi, qu'agafi la *Renaixensa*, se l'emporti pel carrer de Xuclà amunt y finalment la dexi a la plassa dels Angels, a la Casa dels Infants Orfens.

¡SEMBLA QUE NEVI! (Axis tradueix En Capella el *Pa mi que nieva.*) Si qu'ho sembla. Dir que plou seria poch. ¡Mireu que traduhir obres den Dicenta, aquell del *Juan José*, drama en tres actes y varies bruses! No obstant, es precis reconeix qu'a Romea tenen bons actors per fer amarguras socials al alcans de bacallaneras. (Aludim a n'En Marti, En Virgili y En Santolaria).

ALS BIBLIÓFILS. - Bons amichs: dels «Furs de Valencia del Rey Don Marti» s'en farà una tirada en paper de fil, ab dos hermosos gravats en paper mate. El nostre Administrador, a qui trobareu els matins al carrer de Trafalgar, 61, vos enterará de les condicions, y adhuc vos tindrà una estona d'agradable conversa. Y l'Administrador té sempre a ma un agradable cantiret d'aygua fresca. Y, si us plau, regalará la vostra boca ab un petit y agradable llonguet del forn del devant.

UN ABONAMENT DE «SENYORIO» Y DE «FINURAS» A ROMEA.— Cada setmana se reuneix un dia a Romea la «bona Societat» barcelonina (aquella en els salons de la qual fa fer bon paper el Nadal qu'ensenya a ballar). Y qué van a veure a Romea? Obres den Teodoro Barò, aquell del Brusi, del «Poema del Cor» y altres calamitats que fan pensar que l'Anticrist ja arriba.—¿Que n'deu creure d'aquexa invasió d'elegancia aquell buste den Pitarra, pintat de llustro, que hi ha al saló de descans? ¿Y en Franqueza y Comas, l'Administrador de Romea, aquell home tan refinat? El qual, si un autor ha de parlarli, diguis Vilanova, Guimerá, Iglesias o Rusiñol, se queda darrera la finestreta, assegut, y l'autor ha de parlarli desde fora, dret, com si prengué una «ida y vuelta» en una estació.

GOIGS DE LA MARE DE DEU DE L'ESPERANSA, PATRONA DEL COL·LEGI DE CORREDORS REALS DE COMERS, QUAL IMATGE'S VENERA EN LO SEU ALTAR DE LA PARROQUIAL ESGLESIA DE SANTA MARIA DEL MAR DE BARCELONA.

Puig sou ritme y armonia
en tots els humans concerts,
Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Vida Esperansa y Dolcesa
de nostres cors agitats,
vos somrieu ab tendresa
veyentnos atrafegats,
ab nostre seny qui calcula
y ab nostres ulls tan desperts.

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Quan els Corredors brollaren
en un segle d'esplendor,
tot seguit us invocaren
ab els ulls sedents d'amor.
Oh la Flor més delicada
y subtil del univers!

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers

Ab les boques tot frisansa,
ab els ulls xichs y brillants,
devant vostre agenollantse
deyan ¡O! com els infants.
Us aymavan y us cridavan
ab la fé dels cors sencers,

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Oh Verge, llavors trovávau
a tot arreu aymadôs,
y com que Vos el mirávau
l'or brillava més joyós.

Els Corredors el sentían
dringá abundós y dispers,

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Devall de la vostra Imatge
ens vingué gran honrament;
els Reys feyan homenatge
a tan lleial estament;
ens veyá tot Barcelona
més drets que'ls nostres devers,

Protegiu, Verge Maria
els Corredors de Comers.

Y cresquérem - y ens vegérem
considerats y enaltits,
els Privilegis haguérem
cuidadosament escrits;
duguérem la noble espasa,
cástich y esglay del pervers,

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Han passades les centuries
ab udol de vents profons;
han caygudes les foscuries
y les grans desolacions;
però vostra mà tan blanca
esvaneix el temps advers,

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Catalans en botiguetas
guardan, clars com un mirall,
calaxos. comptes, llibretas,
d'un honrat y humil treball;
feu que's moguin y qu'esclatin
tants esforços encoberts,

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Verge rossa com les messes,
del vestit y els ulls tan blaus,
nostra terra ompliu de fresses,
nostra mar ompliu de naus;
Vos qu'ens axampleu els brassos
y ens teniu regnes oferts,

Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

Vida, Esperansa y Dolcesa,
somrieu en vostre altar!
deu bondat á la riquesa;
volgueunos enamorar

ab suavitat infinita
qu'ens entri pels cors oberts,
Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

TORNADA

Puig sou ritme y armonia
en tots els humans concerts,
Protegiu, Verge Maria,
els Corredors de Comers.

JOSEPH CARNER

POBLES Y VILES

Génova

Montanyes de Liguria—¿no'm coneixeu!
Ara tot just arribo—y ja us dich adeu!
Sóch aquell home jove—que cap al tart
seguia les arenes—de vora'l mar.
Minyones de la riba—del peu descals,
de la grenya rissada—y els cossos alts,
¿no us falta alguna cosa—que porto ab mí,
la recordansa bella—que tinch d'aquí?

Pisa

La gent de Pisa se'n va anar
la matinada—d'un día clar!
Trafiquejaven pel Orient,
per altres pobles—y estranya gent.
El *campanile*—tot decantat
guayta a marina—si han arribat;
la iglesia blanca com aquell jorn
espera l'hora—del sen retorn;
l'aygua en la pica de batejar
els noms recorda—que'ls van posar;
la terra santa—del mont Calvari
qu'ells se dugueren—per reposarhi
encar espera—y esperarà:
la gent de Pisa—no tornarà.

Pistoia

¿Sabèn Pistoia—de la Toscana?
Es arrimada—als Apenins,
té les montanyes—verdes per fòra,
té les ceràmiques—blaves a dins!
Oh *della Robia*—qui't vol conèixer
que vingui a veure d'ahont ets nat:
veurà les verges—enlluhernades,
veurà les fruytes—per les fatxades,
que'ls camps serveixen— a la ciutat.

JOSEPH PIJOAN

DO, RE, MI.—Les coses de Música a casa nostra, no van gayre bé senyors: la major part de les moltes associacions y entitats de tota mena que's dedican al conreu del art divinal, no fan mes que donar voltes y mes voltes a la maneta d'una caixa de música hont s'hi estotja tot lo repertori foraster antich y modern. La Wagneriana, segueix ab entussiasme analisant lo cas Wagner.—La Associació Musical promet grans coses; en Crikboom pensa y rumia. Al Liceu dormen. Verament, apar que l'Art musical es completament estéril; y si no fos que de tart en tart l'Orfeó Catalá dona un crit, seria cosa de firmar la *papeleta* de defunció artistica els mestres de la nostra terra. Derrera ment una entitat que resoltament s'es posada en bon camí, ha respost a n'aquell crit; lo mestre Piqué 'ab son Orfeó Canigó, en lo concert donat al Ateneu del districte segon lo dia de Cap d'any, ens ha fet coneixer sa «Complanta de la Lluna» obra hermosa a tot serho, ben feta y ben cantada. Un consell d'amich al Orfeó Canigó; no cantin may més la Retreta d'en Rillé si pot ser.—En Lluís Graner, en la Sala Mercé, fa una bona obra a la Música catalana ab ses visions musicals, y si els nostres mestres volguessen ajudarlo, alli's podria fer y's farà no'n duptem quelcom de profit. Lo fet fins ara resulta encara molt feble.

INMENSA NUVOLADA DE LLIBRES CATALANS.—Mos sen Frederich Clascar llegí a Vich, en una solemnitat en honor del autor del «Criterio» un discurs titulat «Estructura mental y significació filosòfica de Balmes». Aqueix trevall está plè de

consideracions y cites oportuníssimes p. e: «Era Balmes planer y humá en ses especulacions, MES TAMBÉ DEYA: Oh que petita y mesquina es aquesta filosofia que sempre parla de lo ordinari, de lo comú, y que té un horror ridícol a tot lo qu'es extraordinari o misteriós». — En Ramón Arqués, Notari de Les Borjes, ha publicat un fascicle que s'diu «Lo Dogma de la Inmaculada en la Literatura Catalana antiga». Tota l'obreta está inspirada en un bellíssim orgull: «Cap nació com la catalana pot envanirse d'haver estat en tot temps propugnadora fervorosíssima del dogma de la Inmaculada Concepció de la Verge Maria. Y axis en una revista tan important com «Razón y fe», s'afirma en lo número d'Agost d'enguany, que «Valencia parece ser en el siglo XV (es a dir, quan indisputablement formava part integrant de la nacionalitat literaria catalana) foco principal de la devoción á la Purísima», y's confessa mes endevant, que «no era tan grande en esta época (la anterior a l'unió espanyola) el movimiento concepcionista en la corona castellana como en la aragonesa». Cal retreure tals titols de gloria pera Catalunya en honor de la Puríssima Verge Maria; es hora de fer lluhir devant del mon católich tots los vestigis que queden en nostra terra de sa creencia y devoció en la Concepció Immaculada; en la historia de les imatges de la Verge; en la de la dedicació de les Iglesies; en la de la legislació eclesiástica provincial, diocessana o parroquial, synodal ó escrita y consuetudinaria; en la de les costums, culte y poesia populars y demes branques del folk-lore; en la de la filosofia catalana especialment en la gran branca luliana; y en una paraula en tots los ordres de la vida, etc.» De tot cor felicitèm al amich Arqués pel copiós recull de textos classichs ab el qual prova la amor dels vells catalans a Maria. — «Espurnes» d'En Joseph E. Soler es una colecció de poesies curtes y fácils. A unes els escau el nom perque il·luminan y espetegan ab ben trovat humorisme; però n'hi ha d'altres que no s'veuen perque brollan en l'espai clar de les vulgaritats. El volum comensa ab un «Deu vos guard» ensopit de Mossèn Jaume Collell. — En les cinquanta planes del «Descans Dominical» (estudi ètich premiat en el Certamen de Fires y Festes de la Ciutat de Mallorca de 1903, degut a Mn. A. Pont) s'hi trova un estudi complert y bó de llegir d'aquexa qüestió. En el mateix Certamen foren premiats els treballs «Bosquejo histórico

sobre la instrucció pública de Mallorca», d'En Rafael Ballester y l' «Ensayo histórico sobre el desarrollo de la instrucció pública en Mallorca» d'En Jaume Pomar y Fuster, monografies interessantíssimes l'una mes ufanosa, y més «touffue»; l'altre més clara y esbelta. A N'Alzina li agrada mes l'una, y a n'Homar y Salom li agrada mes l'altre.—«Per Catalunya» es un notable sermó que l'erudit escriptor gironí Mn. Joseph Pou y Batlle predicà a la Seu de Girona el Dilluns Sant del any 1904, durant l'Hora Santa de la Confraria de S. Jordi, inspirantse en el magnífich verset d'Isaies: «Attendite ad petram unde scissi estis».—Nostre benvolgut amich Mn. M. Gayà y Bauzá ha publicat a Palma el llibre «Flors d'un dia». Conté poesies catalanes y castellanes, y la bellíssima rondalla «En Bernadet fill de viuda» qu'honra les planes de CATALUNYA. En Costa y En Verdaguer son els mestres predilectes de Mn. Gayà. — Lo mes interessant qu'ha publicat darrerament la «Biblioteca Popular de L'Avenç» son estes dues traduccions, y dos reculls d'autors mallorquins; o sien els volums de Pascal y Emerson, «Una vila que s'mor» y «Art i literatura». Els germans Montoliu, han feta obra meritíssima al dur a nostra llengua els tant oposats filosops francès y nort-americà, y ens han refermats en la creencia de que el català, tan sever y substanciós, es idioma ben apost pera la filosofia. «Una vila que s'mor» y «Tot passant», d'En Gabriel Alomar, son d'una prosa texida ab fils subtils, tota elegancia y melangia, sonant com un esquisit broll d'aygua en un jardí ombrívol. «Art i literatura», y especialment el discurs pronunciat al Ateneu Barcelonès, «Humanisació del Art», té d'una claretat, una bellesa y un repòs sense precedents en son genre. Jo m'queixava de que tots els conferenciants mallorquins que vinguessen al Ateneu dogmatisessin d'Art o Politica, y a cap s'hagués acudit parlar de Mallorca! Però a «Humanisació del Art» hi es Mallorca; se pot dir que n'hi ha el cel y la llum, y les cales profundes y tranquiles. S'han acoblats a la metexa «Biblioteca de L'Avenç» uns quants «Articles Literaris» molt vulgars den Valenti Almirall. S'hi cita Martinez de la Rosa. S'hi diu la següent delícia progressista: «Els monestirs y convents no tenen ja ni poden tenir cap utilitat actual». Com a model d'estil: (se parla de l'«Oda a la patria»): «Veritat es qu'en les primeres estrofes dirigeix (N'Aribau) un adeu a coses característi-

ques de Catalunya; veritat es que la quarta estrofa expressa lo sentiment de l'anyorament de la patria en forma magistralment acadèmica; però no es menys cert que desde la quinta estrofa fins a l'ante-penúltima, diu ben clar que lo que anyora es la llengua», etc. Lloha en Clavé com a poeta. Hi ha un article molt curiós en el qual explica, el pobre senyor, com va fer rentar roba a una noya de Casa la Caritat, entre ell, una superiora y dos celadors (axó ho conta per demostrar la seua gran forsa de voluntat). Un altre article s' titula «Diàlec entre l'Ebre y el Tajo». — A la colecció de *L'Avenç* pertanyen també les «Excursions» de Mossén Verdagner; la traducció del «Positivisme» de Littré, prohibit per l'Iglesia Catòlica; la traducció de *Joan Gabriel Borkman*; la traducció de alguns «Contes populars del Japó» molt hermosos y d'actualitat (are el Japó té guerra ab Russia, y els diaris en parlan); y les «Asprors de la Vida» d'un tal Felip Palma que s'ha proposat imitar a Victor Catalá. Generalment l'imitació es inferior al model, però lo pobre Victor Catalá ho fa tan malament que els seus imitadors ja no ho poden fer pitjor. — De les noveles premiades en el Concurs de *L'Avenç* ne parlarem quan totes siguin publicades. — De Mallorca, l'Illa de les poètiques ressonances, nos en son arrivats dos volums remarcables: el dels Jochs Florals de Palma de MCMIII y'l IV tom de les prodigioses «Rondayes Mallorquines». — El primer conté un notable discurs presidencial d'En Joan Alcover, «l'Agonia de les Flors» del Alomar, el deliciós «Estiu» de Na Maria Antonia Salvá etc. — El tom de Mossen Alcover es notable com els precedents; tots son fills de una matexa amor. Adhuch suposanthi la tria a favor dels primers, conté'l IV «rondayes» tan hermoses com «El Princep Corp» y «L'aucellet de ses set llengas» veritable germana, la darrera, de la d'«Els Bessons» que publicàrem l'any passat en aquexa Revista. En Ferran de Querol y de Bofarull es un gran senyor de Tarragona, rich poderós y virtuós. Un hòme de tal naturalesa veu als demés «al voltant seu y més avall» y axó es utilíssim pera fer Art. Tres llibres ha escrit En Querol: «Clixés», «Hereu y Cabaler», y «Montserrat». Encare que sembli estrany per ésser d'ahont es, y qui es, En Querol es realista. En bona veritat, no mes els catòlics se poden permetre l'esser realistes; axó es, no mes poden cantar les vulgariats minucioses aquells qui tenen l'esperit plé de trascendències;

aquells per qui tot lo moridor es símbol; aquells qui en les tristes palpentes de la vida, veuen de sobte resplendir el llampech de lleys misterioses y desconegudes. En Querol sab obrir en les alcoves carregades de sentors fatals, aquexes grans finestres de l'espiritualitat, però a mi me plau de l'obra d'En Querol, mes que tot, la part de recordances y anyorances; la realitat passada ja es idealitat; el temps es un poeta. Les gents que descriu en Querol, ell les ha vistes y conegudes; ell ha sigut interlocutor d'aquelles converses, soliu contemplador d'aquells paysatjes, tranzeunt d'aquells carrers, devot d'aquelles esglesies; axo fa que l'amor a les hores passades venci tal vegada en ses obres la part imaginativa. En axó s'assembla al malaguanyat Vayreda, axis com en l'agilitat del diálech y en el culte humorisme, recorda una mica En Pin. Quedém en que l'autor de «Clixés» y «Montserrat» es—ja ho só dit en un altra banda—el gran senyor de les coses y gents de Tarragona.

CATALUNYA

Revista quinzenal en 1905

CATALUNYA en 1905 exirà ab estricta puntualitat els dies 15 y 30 de cada mes; cada número fòrmarà un quadern ó fascicle de 64 planes impreses pulquérrimament, ab hermosa portada a tres colors, deguda a N'Antoni Muntanyola, y un gravat, en paper mate, reproducció d'una obra d'art antich, ó d'un dibuix de nostres col·laboradors artístichs Joseph y Joan Llimona, Lluís Graner, Joaquim Vancells, Francesch Galí, Adrià Gual, Antoni Muntanyola, Iu Pascual etc.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Un semestre, a Barcelona. . .	5 pessetes
Fora de Barcelona.	6 »
Número solt.	50 céntims

CATALUNYA se vendrà en les principals llibreries y kioskes.